

laatste woorden voordat hij, vergezeld van zijn dochter en zijn schoonzoon het griezelig vertrek verliet, terwijl Hazenbroek overstelpt van smart door het in scherven vallen van zijn hoop bewusteloos in de armen van zijn leerlingen achterbleef. De onfortuinlijke hoogleraar overleed weinig dagen later aan de gevolgen van een beroerte, maar Tobias leefde nog lang nadat hij zijn zegen aan het huwelijk van zijn dochter gegeven had en kreeg in de volksmond de bijnaam van de Mummie van Rotterdam.

EEN ROTTERDAMSE KWEKELING VOOR DE ZEEVAART VERTREKT NAAR DE OOST

IN de Westewagenstraat woonde in de jaren veertig van de vorige eeuw het gezin van Christoffel Stoon; het bestond, behalve uit de vader, die in 1825 een aanstelling had gekregen als derde commies van toezicht en recherche bij de stedelijke indirecte belastingen, uit zijn vrouw Johanna de Rooy, haar ouders en zijn drie kinderen Arnoldus Gerardus, die kantoorbediende was, Leendert Christiaan en Maria Elisabeth. De ouders en de grootouders waren afkomstig van Gorcum en in 1822 in Rotterdam komen wonen. Leendert Christiaan was voor de koopvaardij bestemd. Er is een document bewaard gebleven van 17 augustus 1843 van de volgende inhoud:

„Commissarissen over het Vaderlandsch Fonds ter aanmoediging van 's Lands Zeedienst, opgericht in 1781, hebben op den 16 dezer, uit de zich daartoe aangeboden hebbende Candidaten, na voorgaand Examen verkozen, tot Kweekeling in de Kweekschool voor de Zeevaart voor de Koopvaardij in Oost-Indië Leendert Christiaan Stoon, geboren te Rotterdam den 1 November 1828 en geven U daarvan bij dezen kennis om verder

1°. De bijgaande bepalingen, door Vader, Moeder of Voogd, behoorlijk onderteevend, uiterlijk op Woensdag den 30 dezer, franco terug te zenden; met bijvoeging voor zoo verre daaraan niet reeds is voldaan, van de, door den Ambtenaar bij den Burgerlijken Stand behoorlijk geteekende Geboorte-Acte, en een formeel bewijs van wel doorgestane Vaccine of Kinderziekte.

2°. Intijds u te voorzien van, en aan het Kweekschool te bezorgen, eene Kist voor zijne kleederen, met het merk L.S. op Kist,

Slot en Sleutel, alles volgens bestaand model, hetwelk aan het Gesticht op aanvraag kan worden bezigtigd, en ook aan handen is, bij den Kistenmaker H. Kleman, op den N.Z. Achterburgwal over het Postkantoor, die deze Kisten met de sluiting voor bepaalden prijs levert van f 6,50.

3°. Gemelden Jongeling aan de Kweekschool voor de Zeevaart, aan te bieden op Zaterdag, den 2 Sept. 1843, des morgens ten 8 ure; als wanneer hij dadelijk zal worden ingenomen, mits de voorn. Stukken en Kist, alsdan in behoorlijke orde zijn ingeleverd; terwijl bij gebreke van een of ander, de innaam moeyelijkheid zou ondervinden."

Het stuk was geadresseerd aan de heer C. Stoon, Westewagenstraat 462 te Rotterdam.

Twee jaar later was de opleiding voltooid en kon Leendert Christiaan zich voor Indië inschepen. Een brief van 2 September 1845 uit Hellevoetsluis vertelt van zijn belevenissen:

„Gel. Ouders, Gr. Ouders, Broer en Zuster!

Ontvang deze mijne letteren in den besten welstand, zoo als ik mij thans ook bevind. Het bevalt mij aan boord zeer goed en alles is naar mijn zin. Nadat wij de stad verlaten hadden en vooraf elf kanonschoten gedaan te hebben, kwamen wij des avonds van diezelfde dag voor Nieuwersluis aan en de volgende dag zijn wij met zestien paarden naar Helvoet getrokken... Wij hebben zeer goed volk aan boord en de stuurman gaat zeer goed met ons om. Toen wij op Nieuwersluis kwamen, kreeg al het volk wijn, brood en kaas, hetgeen wij ook gehad hebben en het eten is zeer goed. Volgens het plan van de Kapitein en de zeeloods gaan wij morgen in zee, daar wij nu reeds op de rede leggen. Wij met de vieren kweekelingen hebben eene groote hut, waar wij eten, drinken, slapen en meer andere zaken verrigten. Nu eindig ik mijne brief in de hoop, dat gij niet bedroefd zal zijn, daar het mij aan boord zeer goed bevalt en nu noem ik mij, na u allen vaarwel gezegd te hebben,

Uwen altijd liefh. zoon, kleinzoon en broeder

Vaartwel! Vaartwel!"

L. C. Stoon

In een tweede brief van 4 september schrijft hij o.a.: „Gisteren zijn wij van Helvoet uitgezeild en bevinden ons thans tusschen

Dover en Calais.... Deze brief stuur ik u met de brievenloods, die weldra van boord gaat. Nu, geliefde Ouders, Grootouders, Broer en Zuster, het zal de laatste brief wel wezen die ik U schrijf voordat wij in Oost-Indiën komen, dus houdt U goed, want het zeeleven staat mij zeer goed aan. De Kaptein is zeer goed en heeft ons beloofd zoo veel mogelijk het stuurmanswerk te laten doen om van ons goede stuurman te maken..."

Een derde brief is geschreven te Rijswijk bij Batavia op 5 januari 1846: „Zoolang als wij op de reede van Helvoetsluis lagen hadden wij versch vleesch, versch brood en groenten; het drinkwater was Maaswater. Den 4 Sept. op Woensdag was de wind gunstig, waarop de kapitein bevel gaf om onder zeil te gaan. Spoedig waren wij Helvoet uit het gezicht en de Hollandsche kunst begon zich ook meer en meer te verwijderen, zoodat wij eindelijk in volle zee waren.

Bij Dungeness ten Z. van Engeland gingen wij bijgedraaid liggen, ten einde de Holl. loods van boord te laten gaan. Daarna gingen wij weer onder zeil en waren in 2 dagen het Engelsche Kanaal doorgezeild en bevonden ons weldra in de Spaansche zee. Wij legden veel koers af in eene halve storm, waarbij de wind gunstig was. Vervolgens met een goede bries de koers Zuid-West zeilden wij op den avond van 10 Sept. een Engelsch Fregat voorbij. Den 12 Sept. zagen wij het eiland Porto-Santo op 2 mijl afstand. Ten 4 ure zagen wij het eiland Desertas en ten half zes ure Madera. Op den 4 October passeerden wij de Linie na 31 dagen reis gehad te hebben. Hier kregen wij eene aanhoudende stilte, waardoor de brandende hitte des te ondragelijker was. Het Nepthunisfeest mogt geen plaats hebben, daar er de vorige reis eene groote twist uit ontstaan is.

Wij zagen hier vele vliegende visschen, veel op een haring gelijkende en een menigte dieren aan boord, Portugesche zeilers genoemd, omdat zij altijd naar de wind draaien. Met een goede passaat, die de hitte nog al dragelijk maakten, stuurden wij Z.W. naar de hoogte van Braziliën, doch bij Trinidad, welk eiland wij op den 14 October des nachts zagen, gingen wij bijgedraaid leggen. Met het aanbreken van den dag stuurden wij Z.O. Weldra zagen wij vele walvisschen, Noordkapers en Walvischvaarders en nu en dan zagen wij groote vogels, die met uitgespreide vlerken 14 à 15 voet meten en Albatrossen genoemd worden, waarvan wij er ver-

scheidene gevangen hebben en gegeten als ook haayen, hetwelk mij goed smaakte. De Kaap de Goede Hoop zeilden wij op 39° Z.B. voorbij. Hier zagen wij ook walvisschen die zoo dicht bij kwamen, dat wij ze nauwkeurig konden zien.

Spoedig kwamen wij nu bij het eiland St. Paulus, hetgeen eene steile onvruchtbare rots is. Het eiland Amsterdam konden wij niet zien. Met een Z.O. passaat doorkliefden wij den Indischen Oceaan, toen wij op den 18 Dec. Sumatra in het gezigt kregen. Vervolgens zagen wij het aan de Horizon opkomende land van Java. Wij passeerden in de Straat Sunda de volgende eilanden, als Cracatou, Dwars in de Weg, Slebesee of Tamarinden-eiland, Toppershoedje, Brabandshoedje, alle eilanden als met groen overdekt, het geen een mooi gezigt was. Des namiddags ten 5 ure vanden 19 December wierpen wij het anker bij Klein-Kombuis, toen er een sloep neergelaten werd om naar voornoemd eiland te gaan met 3 roeijers. Er gingen drie passagiers mede en wij met ons 4 Kweekelingen. Wij waren nog niet aan het eiland genaderd, of de lekkere geur van planten en boomen kwam ons tegemoet. Voor wij het eiland verlieten maakten wij een groot vuur, hetgeen zij aan boord goed konden zien. Des morgens vroeg van den 20 Dec. hieuwden wij het anker, zetten de Marszeils bij en na de eilanden Groot-Kombuis, Middelburg, Amsterdam, Onrust en Kuiper gepasseerd te zijn, kwamen wij des voormiddags ten half negen uur op de reede van Batavia, waar wij negen salutschoten deden en het wachtschip De Triton 5 terug.

Gedurende de reis hebben wij medegewerkt zoowel met het waarnemen van hemelligchamen, als berekenen vande Lengte en Breedte en het werk in het tuig. Diezelfde dag gingen de Passagiers van boord, doch wij gingen op Dinsdag aan wal bij de Kapitein-Luitenant ter zee Ligtvoet, waar wij vernamen, dat Schmidt en ik naar het wachtschip moesten, daar er geen kuster voor ons was, doch Schmidt vroeg hierop, of wij niet bij zijnen zwager konden logeren, hetgeen den Heer Ligtvoet en de Kommandant van het Wachtschip beide wilde hebben.

Bodien en Kannegieter, die voor de Marine waren, hebben hunne aanstelling gekregen als 3de Stuurman, elk op een oorlog-schoener. Hoogervorst en ik bij den Heer N. Lange, waar wij het zeer goed hebben en die heeft veel geld, eigen paarden en rijtuigen, zoodat wij elken dag gaan touren, hetzij naar Weltevreden, waar

het fraaije paleis van den Gouverneur is. Voor het paleis is een groot plein, in welks midden zich eene grote zuil bevindt met een leeuw er op; het heeft de naam van Waterlooplein. Ook heeft men nog het Koningsplein, dat zoo groot is dat er een geheel leger kan manoeuvreren. Het hospitaal kan 1000 menschen bevatten. De Magazijnen, de apotheek, Doktorswoningen enz. enz. beslaat eene ruimte (die) wel een derde gedeelte van Rotterdam zou kunnen bevatten. Te Weltevreden is ook eene schouwburg, maar er zijn geen vaste acteurs. Wanneer er geene reizende troep is, dan is er Liefhebberijcomédie of Concerten. Wanneer men speelt, dan is de entree voor de persoon zes gulden. Het Chineesche Kamp beslaat ook eene groote uitgebreidheid en er wonen wel 200.000 Chinezen, die zeer vernuftig zijn en alles heel fraai maken.

Ook heb ik de Japansche Toko gezien, waar zich Naaidoosjes, Lessenaars, Porcelain, Theebladen, Japansche zijde enz. enz. bevinden, alles zoo mooi bewerkt als dat zij het in Europa niet ligt na kunnen doen, maar alles is ook erg duur. In plaats van Koeyen ziet men hier Karbouwen of Buffels op het land en de Paarden zijn een weinig grooter als onze hitten. Hollandsche Paarden kunnen het hier niet uithouden. De Huizen zijn luchtig gebouwd, eene verdieping hoog, zeer weinig ramen, maar bijna alle jalousien. Alle zijn van breede galerijen voorzien, waardoor de ondragelijke hitte veel verminderd wordt. Eens ben ik op een soupé geweest met Mijnheer en Mevrouw Schmidt, waar wij eerst soep hadden, waarin zich vogelnestjes bevonden; daarna alle groenten met aardappelen, gebraden kippen, zalm, haring, anchovis, drierlij wijnen en gebakken. De soep alleen, hoorde ik naderhand zeggen, kost 25 gulden, want vogelnestjes zijn zeer duur en des nachts ten 2 uur voordat wij weggingen, werd er een Chineesch vuurwerk afgestoken, dat prachtig was.

Alles wat ik nu geschreven heb van Batavia heb ik gezien met mijnheer Lange, die ons net behandeld als eigen broeders. In de hoop, dat U deze brief in die volmaakte gezondheid zal geworden, waarin ik van Holland tot nu toe heb verkeerdt verzoek ik wel de Complementen aande familie en verder aan alle bekenden; nu noem ik mij met achting,

Uw altijd liefh. zoon, kleinzoon en broeder

L. C. Stoon.